

TÍÐARGREIN

Tórbjørn Jacobsen

Karin Kjølbro

Hans Pauli Strøm

Sámal Petur í Grund

Jógvan Sundstein

Edmund Joensen

Jógvan við Keldu

Jógvan Sundstein

fyrirverandi løgmaður

Veljarakanningar og gitingar um politiskar møguleikar

Tað hevur ofta víst seg, at veruligi valúrslitini hava verið nakað javnari, enn valkanningarnar frammanundan hava víst

Í seinastuni hava ikki færri enn tvær veljarakanningar verið, har eitt úrval av føroysku veljarunum, umleið 500 í tali, eru spurdir av tveimum óiva væl kvalifiseraðum kanningarstovnum, um hvønn flokk tey høvdu valt, um lögtingsval var tann dagin, tey vórðu spurð.

Spurnarkanningarnar vórðu gjørdar um somu tíð, næstan sama dag. Tað vil siga, at innan fyri eitt tíðarskeið upp á nakrar fáar dagar vórðu um leið 1000 fólks spurð sama spurning, men í tveimum bólkum við umleið 500 í hvørjum.

Tað er ymiskt sum fólkhald á slíkar kanningar. Nøkur vilja ikki vita av teimum og hava als einki álit á teimum. Onnur halda úrslitið vera ramasta sannleika og halda, at politiska skipanin skal fylgja tí, sum um tað var galdandi valúrslit. Flestu fólks munnu tó taka slíkar kanningar fyri tað, tær veruliga eru, nevniliga ábendingar um nakað, sum rørir seg millum fólks, men ikki nakað tey hava bundið seg til. Við øðrum orðum: rætt og slætt gitingar, men tó ikki tiknar heilt úr leysum lofti.

Fjølmiðlarnir hava kortini gjørt rættiliga nógv burtur úr kanningunum. Og klókir serfrøðingar eru spurdir, hvat teir halda. Og svarini eru, sum persónarnir eru. Og politikarnir svara í sínum lagi. Alt eftir um útlitini eru góð ella vánalig leggja teir sínar útsagnir til rættis.

Fløkt mynd

Høvuðsútsagnirnar í fjølmiðlunum og fyri stóran part í orðaskiftinum vóru, at Javnaðarflokkurin var stóri vinnarin og Sambandsflokkurin stóri taparin. Hetta var partvist rætt, men so einføld var myndin ikki. Um vit taka flokkarnar hvør sær, so kann ein óvísindalig niðurstaða í mun til seinasta valúrslit gerast:

- A. Fólkaflokkurin: Ábending um ávísa afturgongd, heldur størri í seinru enn í fyrri kanningini
B. Sambandsflokkurin: Stór aftur-

gongd í fyrri kanningini, væl minni afturgongd í teirri seinru.

- C. Javnaðarflokkurin: Stór framgongd í báðum kanningunum.
D. Sjálvstýrisflokkurin: Eingin eyðsýnd broyting
E. Tjóðveldi: Nakað av framgongd í báðum kanningunum
F. Framsókn: Eitt sindur av framgongd í báðum kanningunum.
G. Miðflokkurin: Eitt sindur av framgongd í fyrri og nakað av afturgongd í seinru kanningini.

Myndin er sostatt eitt sindur fløkt, men Javnaðarflokkurin og partvís Tjóðveldi kunnu gera sær vónir um framgongd á komandi vali. Men tað er helst hálvannað ár til val verður, og sjálvandi kann nógv broytast til ta tíð. Tað er ikki óvanligt, at andstøðuflokkar hava framgongd og stjórnarberandi flokkar afturgongd miðskeiðis í einum valskeiði.

Sum tíðin gongur visir tað seg ofta, at samfelagsgongdin er positiv, og at politiska arbeiðið hjá eini landsstýrissamgongu hevur framgongd. Tað er helst eisini tað, ið nú sæst. Um ein hyggur objektivt eftir støðuni, má viðgangast, at tað gongur rættiliga væl í Føroyum. Bæði vinnuliga og samfelagsbúskaparliga gongur væl. Nógv av politisku tiltøkunum eru eydnast. Sjálvt um fiskivinnupolitikkurin hevur verið fyri hørðum álopum, og okkurt kanska kundi verið øðrvísi, so er hann sæð frá einum heildarsjónarmiði rættiliga væl eydnaður. Skattaumskipanin er eisini væl eydnað. Við smærri broytingum kann hon gerast enn betur, og sum

tíðin liður fara flest øll at vera glað fyri skipanina og taka undir við henni, samstundis sum hon verður gott grundarlag undir einum framhaldandi búskaparvøkstri.

Lat meg tó leggja afturat, at í tveimum málum haldi eg samgonguna hava gjørt mistøk. Annað er hækkingin av blokkstuðlinum. Sjálvt um upphæddirnar er smáar, so er signalvirðið í hesum so skeivt, sum tað kann vera, og um tað ikki verður rættað aftur heilt skjótt, kann tað gera stóran skaða bæði fyri samfelagsbúskapin og – ikki minst – fyri sjálvbjargnisstrembanina. Hitt málið, sum eg meti vera skeivt frágingið, er avtøkan av Landsbankanum. Hesin stovnur virkaði væl og kundi framhaldandi fingið uppáftur størri týðning, tess meiri sjálvstøðugar Føroyar gjørdust.

Val javnari enn kanningar

Sum sagt hava veljarakanningarnar elvt til orðaskifti, bæði sum vanligt tíðindaprát og eisini útmeldingar frá summum av politisku flokkunum. Sambandsmenn mæla til sjálvrannsakan, og javnaðarmenn frøast um sína framgongd. Men ikki nógv mikið við tí, teir eru serliga glaðir fyri, at stóru samgonguflokkarnir missa undirtøku. Tað sama er Tjóðveldi, men ikki heilt so yvirstreymandi.

Um ein fer aftur í tíðina, so hevur tað ofta víst seg, at veruligi

valúrslitini hava verið nakað javnari, enn valkanningarnar frammanundan hava víst. Soleiðis kann tað saktans eisini blíva næstu ferð. Um vit hyggja at valúrslitunum hjá teim fyra stóru flokkunum síðani 1950-árinum, so sæst, at tað gongur upp og niður hjá teim øllum. Teir skiftast um at liggja innanfyri intervallið 15-25 %. Helst er meðaltalið hjá teim øllum umleið 20 %. Fólkaflokkurin hevur verið tann við minstu sveiggjunum, meðan Javnaðarflokkurin helst hevur havt størstu sveiggini. Tí kunnu vit helst gita, at á komandi vali fara teir allir at fáa umleið 20 % av atkvøðunum. Sveiggini fara at valdast “dagsformi”.

Um hesar gitingar halda, kann tað hava áhuga at lurta eitt sindur eftir útsagnunum frá nøkrum av politikarunum um, hvørjir samgongumøguleikar eru eftir komandi val. Javnaðarflokkurin kemur við sínum vanligu boðum: Einkisamarbeiði við Fólkaflokkinn. Her við heldur hann seg hava gjørt tað kvettið at senda Fólkaflokkinn út í myrkríð. Men vandin hjá honum er, at hann longu á hendan hátt hevur beint fyri sínum egnu samgongumøguleikum og sett seg sjálvan uttan fyri alla ávirkan. Fólkaflokkurin harafturímóti sigur ikki so nógv. Hann ger sítt arbeiði og tekur møguleikan, um hann visir seg. Tjóðveldi bíðar eisini eftir møguleikum og útilokar ongan, sjálvt um ein samgonga við Sambandsflokkinn ikki er sannlík. Sambandsflokkurin bíðar eisini eftir úrslitunum og hevur helst bestan hug til samgongu við Fólkaflokkinn ella Javnaðarflokkinn.

Fullveldissamgonga

Ein útsøgn, sum eg haldi ljóðar áhugaverd, er tann, sum Poul Michelsen, formaðurin í Framsókn, kom við um dagarnar. Hann lat upp fyri møguleikanum fyri eini fullveldissamgongu millum Tjóðveldi, Fólkaflokkinn og Framsókn. Fyrsta fortreytin fyri hesum er sjálvandi, at hesir flokkarnir fáa meiriluta saman. Men tað skuldi ikki verið óhugsandi, at Fólkaflokkurin og Tjóðveldi fáa tilsamans 15 tinglimir, og at Framsókn fær 2. Gott nokk hava Tjóðveldi og Framsókn verið í andstöðu í núverandi valskeiði og hegla niður á Fólkaflokkinn. Men tá nýtt valskeið byrjar, hevur Fólkaflokkurin gjørt neyðuga politiska arbeiði og sett Føroyaland í góðan stand. Tað arbeiðið, sum tá fyrst og fremst skal gerast, er at koma so nær fullveldinum sum møguligt við nýggjari grundlóg (ella stjórnarskipan), niðurlaging av blokkinum, endurstovnan av landsbankanum, eini skilagóðari semju um fiskivinnupolitikkinn, og vónandi ein skilagóðan ferdan politikk um útvinnan av olju.

Onkur setur kanska spurnar- tekin við, um hesir triggir flokkar kunnu arbeiða saman. Tað haldi eg avgjørt teir kunnu. Fólkaflokkurin og Tjóðveldi hava áður arbeitt væl saman, og Poul Michelsen hevur meginpartin av sínum politiska lívi verið partur av Fólkaflokkinum, so tað skuldi verið lagamanni at funni loysnir saman. Lat meg leggja afturat, at um flokkarnir ikki fáa 17 mandatir tilsamans, skuldi møguleiki væl verið fyri at fáa Miðflokkinn við.

Hugskotið hjá Poul Michelsen um eina fullveldissamgongu ljóðar áhugavert

Jógvan Sundstein